

Oponentský posudek na diplomovou práci Michaely Roubalové

Diplomová práce Michaely Roubalové nazvaná Předpoklady a bariéry zaměstnávání cizinců v České republice (case study Praha) má 100 stran textu, čerpá z 56 zdrojů literatury, 21 dalších zdrojů, je zde 9 grafů, 4 tabulky, 1 mapa a 24 příloh.

Obhajovaná diplomová práce je svým obsahem velmi rozsáhlá, je překročena velikost normostrany a písmo je menší než je obvyklé (11). Autorka si jako cíl vytkla analyzovat problematiku zaměstnávání cizinců v Česku, zachytit vývoj pracovních migrací za uplynulých 10 let a na základě vlastního empirického šetření zjistit bariéry zaměstnávání cizinců v Praze a navrhnout změny k zmírnění případných bariér. Osm výzkumných otázek a šest hypotéz se vztahuje k druhé empirické části práce. Mezi výzkumnými otázkami a vyslovenými hypotézami není vždy jasná provázanost (např. v hypotézách se nepromítá očekávání od výzkumné otázky týkající se pozitiv zaměstnávání cizinců, znalosti imigrační politiky zaměstnavatelů a preference migrantů z geograficky blízkých zemí). V pěti hypotézách se autorka inspirovala existujícími teoretickými koncepty, které velmi kvalitně popisuje v teoretické části práce. Tato část je zajímavá tím, že autorka ne zvolila běžně využívané třídění teoretických konceptů podle Messey a kol. (1993), ale zvolila jiný stejně kvalitní zdroj (Goss a Lindquist 1995). Do této kapitoly také vhodně zapracovala studie zabývající se diskriminací cizinců na trhu práce.

Celá práce má celkem sedm kapitol je logicky strukturována. Před stěžejní empirickou částí jsou řazeny ještě tři kapitoly, které dle mého názoru měly být obsahově redukovány. V kapitole týkající se legislativy autorka prokázala velmi dobrou orientaci v pracovněprávní a cizinecké legislativě. I přestože se jedná o vyčerpávající výklad, je zde několik nepřesností. Autorka zřejmě neví o povinnosti evidence u MPSV pro zprostředkovatelské agentury, což je velmi klíčové pro analýzu realizovaných rozhovorů, protože dotázané firmy ani jednou nezmínily, že využily takto registrované firmy. Tato zákonná regulace by měla předcházet využívání tzv. klientského systému u cizinců, ale neděje se tak, protože pro firmy jejichž majiteli jsou cizinci je velmi náročné vyhovět požadavkům zákona. Součástí této kapitoly je také hodnocení pilotního projektu výběru kvalifikovaných pracovníků. Domnívám se, že měl být popsán jen administrativní postup a hodnocení úspěšnosti zařadit do další kapitoly zabývající se vývojem pracovní migrace. Při hodnocení počtů postrádám zmínku o postupném začleňování vybraných zemí pro projekt, tudíž počty přihlášených cizinců do programu nelze dle země původu srovnávat.

Za ne zcela zdařilou považuji vnitřní strukturu následných dvou kapitol nazvaných Charakteristiky pracovní migrace v ČR a Analýza datových zdrojů. Domnívám se, že tyto dvě kapitoly měly být propojeny. První jmenovaná kapitola se omezuje na analýzu sekundárních zdrojů, kde popisuje vybrané skupiny cizinců a jejich specifické rysy jako formy pobytu, demografickou strukturu a regionální rozložení. K těmto charakteristikám by se ovšem hodily statistické údaje uváděné v druhé jmenované kapitole. Dále mám připomínku k grafu č. 2, kde je zachycena struktura zaměstnanosti cizinců ve dvou po sobě jdoucích letech (2004, 2005), které neumožňuje zhodnotit vývoj za 10leté období, což je cílem práce. Avšak jen v této části práce autorka přináší geografickou dimenzi řešené problematiky, konkrétně hodnocením podílu zaměstnanosti cizinců na pracovní síle okresu (i zde k jednomu časovému datu).

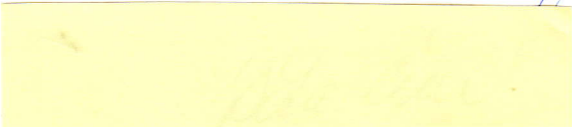
V druhé empirické části diplomové práce autorka přináší svůj největší výzkumný vklad k dané problematice. Nejprve byl učiněn pokus o reprezentativní výzkum pomocí distribuce dotazníku náhodně vybraným firmám, ale vzhledem k 11 % návratnosti toto nebylo možné, tak byl velmi vhodně tento výzkumný nástroj doplněn o standardizovaný rozhovor. Autorka v této části práce prokazuje schopnost samostatné výzkumné práce, kdy v logických popsáních kroků vytváří výzkumné nástroje (přípravený dotazník je na výborné úrovni), distribuuje a sbírá dotazníky (příčemž zajímaným způsobem zajišťuje anonymitu

respondentů), vyhodnocuje, doplňuje další výzkumné kroky (viz standardizovaný rozhovor) a své výsledky dále srovnává s jinými studii. Připomínku mám k způsobu vyhodnocení rozhovorů. Část kapitoly je nadepsaná Vyhodnocení interview, ale spíše se jedná o přepis odpovědí respondentů, samotné hodnocení nalezneme až v další části práce. Domnívám se, že rozhovory je pro lepší výzkumné využití (např. přebírání celých citací tazatelů) zapisovat doslovně včetně kladených otázek a uvést je v přílohách. Kvantitativní vyhodnocení dotazníků (přílohy 21-24) jsou pro závěry práce stěžejní, proto by měly být v hlavní části textu. Srovnání výsledků tohoto výzkumu se studií z Londýna není zcela věrohodné, protože autorka neuvádí, jaká byla struktura výzkumného vzorku londýnských zaměstnavatelů (myslím tím, zda zaměstnávali kvalifikovanou či nekvalifikovanou pracovní sílu). Většina pražských firem zaměstnávala kvalifikovanou pracovní sílu, tudíž neměly potřebu zaměstnávat cizince (46 z 96 firem) na rozdíl od Londýna, kde hlavním důvodem byl nedostatek britských uchazečů o zaměstnání.

V závěru práce se autorka vrací k cílům práce, odpovídá na výzkumné otázky a vyvrací či potvrzuje své hypotézy. Tato práce dochází k řadě zajímavých závěrů, přičemž jako nejpřínosnější považuji výsledky vyplývající z rozhovorů. Myslím, že práce poskytne řadu zajímavých podnětů zadavatelům práce MPSV ČR a IOM Praha. V závěru bych ještě očekávala shrnutí bariér v zaměstnávání cizinců v Česku, a také postrádám v úvodu slibované doporučení pro program aktivního výběru kvalifikovaných pracovníků či pro celou proceduru zaměstnávání cizinců. Já sama mimo jiné považuji za zajímavý výsledek, že přestože MPSV vidí neúspěch v nezájmu českých zaměstnavatelů, 4 z 9 firem registrovaných v tomto pilotním programu MPSV nenašly odpovídající pracovníky (bohužel nevím, jak dlouho se o toto snaží).

Předložená diplomová práce je na vysoké úrovni, autorka dosáhla až na analýzu vývoje pracovní migrace dosáhnout vytknutých cílů. Předloženou diplomovou práci doporučuji k obhajobě.

V Praze 15. 9. 2006

Mgr. Dita Čermáková
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
PřF UK